

YAPIM İŞLERİNDE SÖZLEŞMENİN İMZALANMASINDAN SONRA KEŞİFTEKİ BİRİM FİYATLARIN DEĞİŞTİRİLİP DEĞİŞTİRİLEMEYECEĞİ

Ali ÖZEK

Sayıştay Başdenetçisi

GİRİŞ:

2886 Sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 9'uncu maddesinde muhammen bedelin nasıl belirleneceği tarif edilirken, son fıkrasında, "Yapım işlerinde, bu işler için kanunların verdiği yetkiye dayanılarak ilgili dairelerce tespit edilmiş birim fiyatları varsa, bunlar uygulanır" hükmü yer almıştır.

Bu hükme istinaden Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 209 sayılı KHK. ile değişik 180 sayılı KHK'nin 2'nci maddesinde kendisine verilen yetkiye dayanarak, kamu inşaatlarında kullanılacak inşaat birim fiyatlarını ve bu fiyatların dayanağı olan birim fiyat analizleri ile birim fiyat tariflerini (seridöprilerini) hazırlamaktadır. Aynı KHK'nin 32'nci maddesinde ise "Kamu kurum ve kuruluşları; katma bütçeli idareler, il özel idareleri; belediyeler ; 2'nci maddenin (n) bendinde belirtilen tüzük, yönetmelik, tip sözleşme, şartname, rayiç, fiyat analizleri ve birim fiyatlarına uymak ve uygulamakla yükümlüdürler" hükmü yer almıştır.

Bunun dışında DSİ, TCK, DLH, İller Bankası, Köy Hizmetleri, Milli Savunma Bakanlığı gibi kuruluşlar da, kendi özel yasalarındaki hükümlere dayanarak, kendi görev alanları ile ilgili inşaat işlerine münhasır birim fiyatlarını hazırlayıp yayımlamaktadırlar.

Dolayısıyla kamu idareleri, 2886 sayılı Kanunun yukarıda zikredilen amir hükmü uyarınca, yapacakları inşaat ihaleleri ile ilgili muhammen bedelin (inşaat keşfinin) tespitinde esas olarak bu resmi birim fiyatlardan yararlanmak zorundadır.

Ancak günümüzde inşaat teknolojisindeki hızlı gelişmelere ayak uydurulamaması ve çoğu inşaat girdisinin henüz ülkemizde üretilmiyor olması vb. nedenlerle, yapılması projede öngörölmüş olan veya mahal listelerinde yer alan bazı imalatların resmi birim fiyat listelerinde yer almaması gibi bazı problemler ortaya çıkmaktadır. Bu gibi durumlarda idareler kendi yöntemleriyle tespit ettikleri maktuen veya özel birim fiyatları keşif özetlerine koymakta ve uygulamaktadır.

Uygulamada karşılaşılan sorunlardan biri, sözleşme eki keşif özetinde yer alan ve ihaleden önce hazırlanarak isteklilerin bilgisine sunulan ve dolayısıyla ihale tenzilatının belirlenmesinde teorik olarak belirleyici bir rol üstlenen keşif özetindeki birim fiyatlarda daha sonra değışiklik yapıлып yapılamayacağı konusunda yaşanan tereddüttür.

Bu konuda iki farklı görüş tezahür etmektedir:

Birinci görüşe göre; ihaleden önce hazırlanan keşif özetinin sözleşmenin imzalanmasından sonra değıştirilmesi mümkün değildir. Çünkü sözleşme eki olarak keşif özetindeki fiyatlar müteahhitler ve idare için bağlayıcıdır ve ihale şartıdır. Hatta keşif özetindeki fiyatların tespitinde hata yapılmış (ki bu durum daha çok özel fiyat olarak keşfe girmiş birim fiyatlarda rastlanmaktadır) olsa dahi bu fiyatların uygulanması gerekecektir.

Diğer görüşe göre ise ; idareler keşif özetindeki fiyatları proje ve şartnamelere aykırı olmamak kaydıyla uygulamaktan vazgeçebilir veya değıştirebilir.

Bu çalışmamızda, gerçekten de sözleşmenin imzalanmasından önce keşif özetine konulmuş bulunan birim fiyatların, sonradan değıştirilip değıştirilemeyeceği konusu hukuki boyutları ele alınarak değerdendirmeye çalışılacaktır.

I-BAYINDIRLIK İŞLERİ GENEL ŞARTNAMESİNDE YER ALAN HÜKÜMLER:

Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanan Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin bazı hükümleri konumuza ışık tutacaktır.

Şartnamenin “Projelerin Uygulanması” başlıklı 11’inci maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında :

“.....

İdare, işlerle ilgili proje vb. teknik belgelerde gerekli göreceği her türlü değişikliği yapmaya yetkilidir. Müteahhit, işlerin devamı sırasında gerekli görülecek bu değişikliklere uygun olarak işe devam etmek zorundadır.

Proje değişiklikleri, ilk projeye göre hazırlanmış malzemenin terk edilmesini veya değiştirilmesini veya başka yerde kullanılmasını gerektirirse, bu yüzden doğacak fazla işçilik ve giderler idarece müteahhide ödenir.”

şeklinde yer alan hükümler, bir kere idareye uygulama sırasında; projelerde, mahal listelerinde ve dolayısıyla imalatlarda değişiklik yapma yetkisini vermektedir. Zaten günümüz inşaat teknolojisindeki hızlı gelişmeler, yapı mevzuatında (örneğin Deprem Yönetmeliği) ihaleden sonra meydana gelen ve işin yapımını etkileyen değişiklikler, işin keşfinde artış olması ve kamu inşaatlarının çok uzun yıllara sirayet etmesi gibi nedenlerle, bütün inşaatlarda gerek projelerde gerekse mahal listelerinde zorunlu olarak bazı değişiklik yapılması gereği ortaya çıkmaktadır. Şartnamenin bu hükmü, bu tür gerekçelerle proje ve mahal listelerinde imalat değişikliğine yol açabilecek zorunlu hallerde, idarelerin esnek davranabilmeleri imkanını getirmektedir. Dolayısıyla proje ve imalatlarda yapılacak olan değişiklik, beraberinde doğal olarak birinci keşifteki imalat kalemlerinde değişiklik yapabilme imkanını getirecektir.

Öte yandan yine Genel Şartnamenin 39'uncu maddesinin 2'inci fıkrasındaki hüküm de bu maddeyi desteklemektedir:

“.....

Sözleşme eki keşif özetinde veya birim fiyat cetvelinde herhangi bir yapım ve hizmet işi için fiyat gösterilmiş olması müteahhide, mutlaka o türden yapım ve hizmet işlerini yapmak hakkını vermez. İşin gerektirmesi halinde, sözleşme eki birim fiyat listesinde bulunan yapım veya hizmet işlerinin yapılabilmesi ve birim fiyatının uygulanabilmesi için yetkili makamdan onay alınması gerekecektir.”

Bu hükme göre keşif özetinde yer alan birim fiyatlar müteahhit için kazanılmış hak teşkil etmemekte ve idare, işin devamı sırasında keşif özetinde yer alan dilediği birim fiyatı, projeye veya proje ve mahal listesindeki son değişikliklere ve yürürlükteki şartnamelere aykırı olmamak kaydıyla değiştirebilecektir.

II-TİP SÖZLEŞME VE TİP ŞARTNAMEDE YER ALAN HÜKÜMLER:

Öte yandan Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca hazırlanan ve yapım işleri için uygulanması öngörülen Tip Sözleşmenin 2/j maddesi ile Tip Şartnamenin 25/j maddesinde yer alan “.....keşif özeti cetvellerindeki fiyatlar ödemede esas teşkil etmez. Yapılan işlerin bedellerini ödemede Birim fiyat tarifleri ve eki birim fiyat listeleri esas alınır” hükmü de tıpkı Genel Şartnamenin yukarıda yer alan maddeleri gibi, keşif özetindeki birim fiyatların bağlayıcı olmadığı, ve müteahhit için kazanılmış hak teşkil etmeyeceği sonucunu doğurmaktadır.

Görüleceği üzere gerek Genel Şartname gerekse Tip sözleşme ve Tip Şartname hükümleri işin uygulanması sırasında, sözleşme eki keşif özetinde yer alan birim fiyatlarda değişiklik yapabilmesi konusunda idareye geniş bir yetki vermektedir. Dolayısıyla kanaatimizce, keşif özetindeki fiyatların bağlayıcı olduğu ve ihale şartı olması nedeniyle idare

tarafından değiştirilemeyeceği şeklindeki görüşün bu noktada haklı dayanakları bulunmamaktadır.

Buraya kadar ki incelemelerimizde, proje veya mahal listelerinde sonradan imalat değişikliği yapılması halinde, bu değişikliğe uygun olarak keşif özetindeki birim fiyatlarda da değişiklik yapılabileceği konusunda, ilgili mevzuatta gayet sarıh hükümler bulunduğunu tespit etmiş bulunmaktayız.

Bu görüşümüzü destekler mahiyette **Bayındırlık Bakanlığı Bayındırlık Kurulu**'nca alınan **14.02.1979 tarih ve 1979/1** sayılı kararda özetle; Bir belediye ile müteahhit arasında yapılan sözleşme eki keşif özetine göre, şehir içinde yapılacak olan kazının (yer altındaki elektrik, su, telefon tesisatına zarar vermemek için) elle yapılacağı öngörülerek , bedelinin 14.012/1 (El ile derin kazı) pozundan ödeneceği belirlenmiş olmasına rağmen, daha sonra yer altındaki tesisatın bazı yerlerde kaldırılmış olmasından dolayı, kazının bir kısmının fiilen makineli olarak yapıldığı gerekçesiyle, makineli yapılan bu kazı miktarları için Belediye tarafından makineli kazı birim fiyatı üzerinden ödeme yapılabilmesi mümkün görülmüştür.

Burada keşifte öngörülen imalat türünden (elle kazı) vazgeçilerek, fiiliyatta başka bir imalat yöntemi (makineli kazı) uygulanması söz konusudur. Zira başlangıçta, projeye göre teknik zorunluluklar nedeniyle makineli kazı yapmanın imkansız olduğu şehir içi mahallerde elle kazı yapılacağı öngörülerek, keşif özetine bu imalatla ilgili birim fiyat konulmuş olmasına karşılık, daha sonra bazı inşaat bölgelerinde kazının makine ile yapılmış olması karşısında, idare, fiili imalata uygun olarak keşifte yer alan elle kazı birim fiyatının yerine, daha ucuz olan makineli kazı birim fiyatını uygulamıştır. Müteahhidin yaptığı itiraz ise Bayındırlık Kurulunca reddedilmiştir.

Ancak bu noktada olaya biraz daha ayrıntı getirerek, projede veya mahal listelerinde değişiklik yapılmamasına rağmen, keşifteki birim fiyatlarda değişiklik yapılıp yapılamayacağını incelemek gerekecektir.

Öyle ki bazı durumlarda, yukarıdaki örneklemeden farklı olarak, projede öngörülen imalat türünde sonradan hiçbir değişiklik yapılmamasına rağmen, sırf keşif özetinin hazırlanması aşamasında, uygulanacak imalat türlerini tam olarak yansıtmayan birim fiyatların seçilmesi (veya hazırlanması) nedeniyle, keşif özetinde değişiklik yapma gereği ortaya çıkmaktadır. Aslında konuyla ilgili olarak yaşanan tereddütlerin büyük kısmı, bu şekilde yapılma gereği duyulan değişikliklerdir. Burada, proje ve mahal listesindeki imalat ve malzeme kalemlerinde herhangi bir değişiklik yapılmamaktadır. Bilakis, daha keşfin hazırlanması aşamasında, proje ve mahal listesindeki imalatlara aykırı bir şekilde birim fiyat (özel, maktu, resmi, vs.) tespiti / tercihi söz konusudur.

Konunun bu yönüyle ilgili olarak, yine Bayındırlık Kurulunca alınan bir başka karara bakmakta fayda bulunacaktır. Bayındırlık Kurulunca alınan **14.06.1972 tarih 1972/12** sayılı karara dayanak teşkil eden örnek olayda; işin birinci keşfinde 400 tonluk çatı makası imalatının tamamı için, yalnızca **23.081** pozundan ödeme yapılması öngörülmüş olmasına rağmen, uygulama sırasında idare, çatı makası sisteminin: sadece bazı parçaları (*kafes giriş, rijidite giriş ve aşık giriş* kısımları) için keşifteki 23.081 pozundan, sistemin geriye kalan mütemmim cüz parçaları (*mertekler ile rüzgar ve kreyn giriş* kısımları) için ise, daha ucuz olan (ve keşifte yer almayan) **23.051 ve 23.071** pozlarından ödeme yapmış ve müteahhit buna karşı çıkmıştır.

Bilindiği üzere çatı makası imalatı; aynı imalatçı fabrika tarafından üretilmiş ve birleştirilmiş bulunan bir çok parçadan (girişler, aşıklar, mertekler, payandalar, sac aksamlar, bağlantı elemanları, vs.) meydana gelmektedir. Çatı makasının ölçüsü ise ağırlık (ton) üzerinden değerlendirilmektedir. Örnek ihalenin keşif özetinde, bütün parçalarının toplam ağırlığı 400 tonu bulan çatı makası imalatı için, sadece 23.081 birim fiyatının ödenmesi öngörülmüştür.

Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanan birim fiyat tarif ve analizlerine göre, **23.081** poz numaralı birim fiyat, profil demirlerinden çatı makası yapılması ve yerine konulması imalatı için hazırlanmıştır.

Öte yandan yine Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanan birim fiyat tarif ve analizlerine göre; **23.051** poz numaralı birim fiyat, "Tek (münferit) olarak kullanılan her türlü profil demirlerinin hazırlanması ve yerine tespit edilmesi (34 kg/mt. 'ye kadar ağırlıktaki)" imalatının karşılığı olarak öngörülmüştür (Birim fiyat tarif Notu: Basit olarak kullanılan münferit çatı aşıkları ve mertekleri, lentolar, hurdi döşemeler, köşe takviye demirleri, kolonlar....bu pozdan ödenir). Ayrıca **23.071** poz numaralı birim fiyat ise, " Aşık olarak yapılan mertekler, hurdi döşemeler, mütemadi kirişler vb." profil demirlerinden müteşekkil imalatın, bileşik olarak hazırlanması ve yerine tespit edilmesi imalatının bedeli olarak hazırlanmıştır.

Dolayısıyla işin keşfine göre imalatın tamamına (400 ton) sadece **23.081** poz numaralı birim fiyat üzerinden ödeme yapılması öngörülmüşken, idare, çatı makası imalatının bazı parçalarının daha ucuz olan **23.051** ve **23.071** poz numaralı birim fiyatlardan, geriye kalan kısmının ise keşifteki **23.081** pozundan ödenmesini uygun görmüş ve bu nedenle de müteahhidin itirazı ile karşılaşmıştır.

Müteahhidin karşı çıkış gerekçelerinde ise, bazı teknik açıklamalar yanında; işin keşfinden 400 tonluk sistemin tamamına **23.081** pozundan ödeme yapılacağına öngörüldüğü, dolayısıyla toplam keşifte önemli bir yer tutan bu imalatın birim fiyatının, ihale tenzilatının tespitinde önemli rol oynadığı, bu nedenle keşifteki birim fiyatın aynen uygulanması gerekeceği, imalat miktarının bir kısmına keşifte olmayan ve ucuz olan pozlardan ödeme yapılamayacağı ifade edilmiştir.

Konuyu inceleyen Bayındırlık Kurulu Kararında “*.Her ne kadar 1.Keşif özetinde poz: 23.081 çatı yapılması makası işi 400 ton olarak gösterilmiş ve projesinde mevcut; münferit veya birleşik olarak hazırlanan ve yerine konan profil demirleri için poz: 23.051 ve poz:23.071’ den*

yeteri miktarda gösterilmemiş ise de; avan proje üzerinden kaba bir hesap niteliğinde olduğu görülen 1. keşifteki miktarların ödemede bir taahhüt anlamına gelemeyeceği, aksi halde bazı işleri kendilerine ait olmayan fiyatlarla değerlendirmek ve keşifte olmayan fakat yapılan işler için de bedel ödememek gibi sakat, sözleşme ve hukuk kurallarına aykırı bir sonuca varılacağı aşikardır.” denilmek suretiyle müteahhidin itirazı kabul edilmeyerek idarenin uygulaması tasdiklenmiştir.

Üstelik bu kararın dikkat çekici bir özelliği daha mevcuttur: Şu ana kadar ki açıklamalarımızda, işin proje ve mahal listelerinde bir değişiklik olması halinde, birinci keşifte değişiklik yapılabileceğinden bahsetmemize rağmen, bu karara göre, işin projesine ve imalat detaylarına nazaran fiili imalatta herhangi bir değişiklik olmamasına rağmen, mevcut imalat için şayet keşif özetinde hatalı poz öngörülmüş ise, idarenin bunu sonradan değiştirebileceği vurgulanmaktadır. Yani projeye uygun bir fiili imalat söz konusu olmasına rağmen, keşifteki fiyatın fiili imalatı karşılamaması durumu mevcuttur. Dolayısıyla kararda da ifade edildiği üzere fiilen hangi imalatlar yapılmış ise, bu imalatlar için keşifte öngörülen pozlara bakılmaksızın, bunlara tam karşılık gelen ve gerçek maliyeti karşılayan birim fiyatların uygulanması gerekmektedir.

Karardan çıkan bir başka sonuç ise birinci keşif özetlerinin **avan proje** üzerinden çıkartılan kaba bir hesap niteliğinde olduğu ve dolayısıyla gerçek durumu yansıtmaktan uzak olabildiğidir. Bilindiği üzere avan proje (ön proje), ihaleye çıkılmadan önce idare tarafından hazırlanan (2886/ Madde:2' ye göre ihaleden önce hazırlanması zorunludur) ve inşaatın genel durumu ile ilgili olarak çok genel bazı fikirler ortaya koyan; ihtiyaç programına, öngörülen inşaat maliyet tavanına, arsa verilerine uygun çözüm getiren, 1/200 ölçekli bir proje aşamasıdır. Teknik olarak ayrıntılı çözümler içermeyen bu proje esas alınarak inşaat başlanması söz konusu değildir. İnşaat başlanılabilmesi için, avan proje esas alınarak -genelde ihaleden sonra- hazırlanan ; kesin proje (ölçek:1/100), uygulama projesi (ölçek:1/50), detaylar (ölçek:1/20, 10, 5) ve mahal listelerinin hazır olması gerekir. Bu projeler ve detaylar,

yapılacak kesin imalat miktarları ve türlerinin tespitinde avan projeye nazaran daha kesin ve net çözümler getirmektedir. Dolayısıyla yukarıdaki Kararda avan projeler için yapılan değerlendirmeler, gerçek durumu yansıtan son derece isabetli bir yaklaşımı ortaya koymaktadır.

Günümüzde; sadece tahsis edilen ödenek miktarını karşılayacak kadar keşif yapıldığı, 1.keşfin hazırlanmasında genellikle tip projelerin esas alındığı, keşfi hazırlayan idare elemanlarının yeterli zaman ve teknik altyapıdan yoksun olduğu, keşif hazırlanmadan önce bina yapılacak arazi şartlarının yeterince incelenemediği, teknik gelişmelere yeterince adapte olunamadığı, son yıllarda yaşanan yüksek enflasyon ve ödenek sıkıntısı vs. gibi faktörler, yukarıdaki Kararda ifade edilen bu saptamanın doğruluğunu daha da pekiştirmekte ve keşif özetlerinin bir formaliteyi yerine getirmekten öteye geçmediğini göstermektedir.

Benzer bir konuda Sayıştay'ın 8. Dairesince alınan 13.02.2001 tarih ve 4741/1300 sayılı kararda özetle:

".....

Genel Şartnamenin 39 uncu maddesinin ikinci fıkrasındaki;"Sözleşme eki keşif özetinde veya birim fiyat cetvelinde herhangi bir yapım ve hizmet işi için fiyat gösterilmemiş olması, müteahhide mutlaka o türden yapım ve hizmet işlerini yapmak hakkını vermez." Hükmüne göre, keşif özetinde yer alan birim fiyatlar müteahhit için kazanılmış hak teşkil etmemekte ve idare, işin devamı sırasında keşif özetinde yer alan dilediği birim fiyatı iptal etme, yerine Şartnamenin 20'nci maddesi uyarınca yeni birim fiyat tespit etme ve bu çerçevede diğer kurumlara ait benzer analizleri kullanma hakkına haiz olduğundan savunmaları kabul etme imkanı bulunmamaktadır.

....."

denilmek suretiyle, imalatın türü ve niteliğinde bir değişiklik olmamasına rağmen, idare tarafından ihaleden önce hazırlanmış ve 1.keşif özetine konmuş bulunan birim fiyatların müteahhit açısından kazanılmış

hak teşkil etmeyeceği dolayısıyla, idarenin, hatalı tespit edildiğini veya fiili imalatı karşılamadığını sonradan anladığı keşifteki fiyatları, Genel Şartnamenin 20'nci maddesinden doğan yetki çerçevesinde sonradan değiştirebileceği vurgulanmıştır.

III-BU YETKİNİN DOĞURACAĞI SONUÇLAR:

Yukarıda bahsedildiği şekilde keşifteki fiyatlar üzerinde idareye tanınan yetkinin en büyük sonucu, yapılması sonradan öngörülen ilave imalatlar için birim fiyat tespit edilmesi yanında, keşif özetinde yer alan ve herhangi bir şekilde hatalı olarak tespit edilmiş bulunan “özel” ve “maktu” birim fiyatların uygulama sırasında veya yetkili makamlarca yapılacak denetimler sırasında fark edilmesi durumunda, idare tarafından değiştirilebilmesidir. Yani hatalı tespit edildiği uygulama sırasında fark edilen bu tip fiyatların uygulanmasından vazgeçilerek, yerlerine yürürlükteki düzenlemeler çerçevesinde “yeni” birim fiyatların tespit edilip uygulanabilmesidir. Hatta kamu hazinesinin zarara uğramasını engellemek açısından, bu tip hatalı birim fiyatlar idare tarafından değiştirilmek zorundadır. Elbette müteahhit aleyhine hatalı olarak tespit edilmiş olan fiyatların değiştirilmesi de hakkaniyet kurallarının gereğidir.

Uygulama sırasında keşif özetinde herhangi bir gerekçe ile değişiklik yapılmak gerekiyor ise; yani fiili imalatı gerçek olarak yansıtmaması nedeniyle, keşifteki mevcut fiyatlardan bir veya birkaçı iptal edilerek yerlerine yeni fiyatlar uygulanması gerekiyor veya keşif özetinde daha önce hiç yer almamış olup ta daha sonra ortaya çıkan ihtiyaçlar (proje ve mahal listelerinde değişiklik gibi) nedeniyle yeni fiyatların tespit edilmesi gerekiyor ise, Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 20'nci maddesi ile, kamu idarelerine belirli şart ve durumlarda yeni birim fiyat hazırlama konusunda verilen yetkinin kullanılması gerekecektir.

Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesi (B.İ.G.Ş.)' nin 20'nci maddesinde, yeni birim fiyat tespitinin nasıl yapılacağı açıklanmıştır. Buna göre:

"Keşif Özeti ve veya birim fiyat cetvelinde fiyatı gösterilmemiş olup da, yapılması idarece istenen yapı ve hizmet işlerinin yeni birim fiyatları tespit edilirken öncelik sırası ile aşağıdaki analizler kullanılır;

a) Sözleşme ve eklerindeki (birim fiyat cetvellerindeki) birim fiyatların tespitinde kullanılan analizler veya varsa o işe ait teklif analizler;

b) Sözleşme birim fiyatlarının tespitinde kullanılan analizlerle veya varsa o işe ait teklif analizlerle kıyaslanarak bulunacak analizler;

c) Diğer İdarelere ait benzer analizler

d) Birim fiyatı tespit edilecek iş kalemleri için o işin yapılması sırasında tutulacak puantajla tespit edilecek malzeme miktarları ile işçi ve makinaların çalışma saatleri esas alınarak bulunacak analizler;

Yeni birim fiyatların tespitinde, yukarıdaki analizlere, öncelik sırası ile aşağıdaki rayiçler uygulanır:

1- Bay. ve İsk.Bak.'nca tespit edilip yayımlanan rayiçler veya varsa o işe ait teklif rayiçler;

2- Diğer İdarelerce tespit edilmiş rayiçler;

3- İdarece kabul edilmek şartıyla, Ticaret ve/veya Sanayi Odasınca onaylanmış memleket rayiçleri;

Bu usullerden hiç biriyle yeni birim fiyat tespiti mümkün olamıyorsa, o iş kalemine ait, Ticaret ve/veya Sanayi Odasınca onaylanmış fatura bedelleri esas alınarak yeni birim fiyat tespit edilebilir."

SONUÇ:

Bu çalışmamızda keşif özetinde ihaleden sonra değişiklik yapılıp yapılamayacağı konusu incelenmeye çalışılmıştır. Kanaatimizce projede öngörülen imalatın türü ve niteliğinde bir değişiklik olsun veya olmasın, idare tarafından keşif özetindeki birim fiyatlarda sözleşmeden sonra değişiklik yapılabilmesi, hem mevzuat açısından, hem de teknik gerekler açısından imkan dahilinde olan bir yetkidir ve uygulanması da zorunludur. Bunun en çok tartışılan sonucu da, keşif özetinde; resmi, özel veya maktu olarak yer alan fiyatların gerçek maliyet değerlerini yansıtmadığının sonradan anlaşılması halinde, daha sonra Genel Şartnamenin 20'nci maddesindeki usullerden birisi kullanılarak, bunların yerine imalatların gerçekçi maliyetini ifade eden “Yeni” birim fiyatların tespit edilebileceğidir.